

גבולות היחידה: ספר שמואל א' פרק י"ח, א'-י"ט
נושא היחידה: עוינות שאול לדוד לאחר קרב דוד וגוליית

מספר שיעורים: 1

כתבה: יעל גרוסברג

כללי: לאחר ניצחון הקרב בין דוד לגוליית, מתמלא שאול בקנאה בדוד ומנסה לפגוע בו. במקביל, יהונתן נקשר בנפשו לדוד, ובהמשך בתו של שאול, מיכל, מתחתנת עם דוד.

פתיחה:

נפתח את השיעור בחזרה על סיפור הקרב בין דוד לגוליית. ניתן לעשות זאת באופן של המחזה. כדאי להביא מעט תחפושות לשם כך: גוליית המציע שיבוא לוחם אחד להילחם מולו. דוד הנמצא שם כדי להביא אוכל לאחיו, ומזדעזע מחילול ה' הנורא, ועל כן מוכן להילחם כנגדו. הגעתו של דוד אל שאול ושכנועו כי ה' יהיה בעזרו. דוד השיח והקרב למול גוליית שמסתיים בניצחון של דוד הפוגע במצחו של גוליית בעזרת קלע ואבן. המורה יזכיר כי בסיום המלחמה, מגיע דוד לשאול שמתפעל מניצחונו ושומר בן מי הוא, מתוך ניסיון לברר האם דוד ראוי למלוכה. ומנקודה זו שיעורנו מתחיל.

לימוד הפסוקים:

קריאת פס' א'-ד': דוד ויהונתן

כאשר מסיים דוד לדבר עם שאול, הוא פוגש ביהונתן ונוצרת ביניהם אהבת נפש. לאהבה הזו ישנה השלכה מעשית- הם כורתים ביניהם ברית. מהי ברית? הסכם שהם ידאגו תמיד זה לזה, וגם לצאצאים זה של זה. נוסף על כך, יהונתן נותן חלק מבגדיו ומכלי מלחמתו לדוד כדי לקשר ביניהם. אנו רואים פה חברות אמת עמוקה מאוד (שתעמוד גם במבחנים קשים בהמשך).

פס' ה'

"ויצא דוד בכל אשר ישלחנו שאול- ישכיל": מתוארת פה מציאות של הצלחה מיוחדת. כל דבר שדוד עושה- הוא מצליח. המורה ישאל: איזו אישיות מהעבר זה מזכיר? את יוסף. גם יוסף הצליח בכל דבר שעשה, ולכן קיבל קידום בתפקיד. איזה קידום מקבל דוד? "וישימהו שאול על אנשי המלחמה"- שר צבא.

כעת חוזרים כולם מהקרב, כאשר הגיבור הראשי הוא כמובן דוד, הנושא את ראש גוליית וכליו.

קריאת פס' ו'-ז'

הנשים יוצאות לקראת הלוחמים. בתופים, מחולות- שהוא גם כלי נגינה (מצודת ציון), ובשלישים- כלי נגינה, כנראה כמו ה'משולש', שאנו מכירים בעיקר מהגן. ומה הן שרות?

המורה יכתוב על הלוח :

שאל-

דוד-

"הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו". כמה שאול היכה? אלפים : 1000

ומה זה רבבה? 10,000

אם כן, הנשים השרות "מחלקות ציונים" למספר האויבים שכל אחד מהם הרג.

שאל- 1000

דוד- 10,000

← ניתן לבקש מהתלמידים שיעשו "קצב" על השולחן, ובכל פעם יאמר המורה לטור אחר ש"יזמר" לפי הקצב את המילים "הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו".

← לאחר מכן המורה ישאל : מה, לדעתכם, ירגיש שאול בעקבות השיר הזה?
כעס, קנאה. לדוד נתנו פי 10 ממנו!

ואכן, נראה זאת בפסוק הבא :

פס' ח'-ט'

"ויחר לשאול"- כועס

"נתנו לדוד רבבות ולי נתנו האלפים"- קנאה בכך שדוד קיבל יותר.

"ועוד לו אך המלוכה"- מה חסר לדוד כדי להיות יותר ממני? רק המלוכה.

מה התוצאה של רגשות אלו? "ויהי שאול עוין". מה זה עוין? (התלמידים מכירים אולי ביטויים כמו 'מדינה עוינת', 'מחבל עוין') עוין זהו שונא, אויב. רגשות הכעס והקנאה גרמו לשאול לשנאה גדולה, והוא הופך לאויב לדוד.¹

← חשוב מאוד להיות בתשומת לב במהלך הפרקים הקרובים שאנו עוסקים בשאול, משיח ה', על אף מעשיו הקשים למול דוד. על כן נערוך עכשיו פעילות קצרה שתחדד הבנה זו :
המורה יכתוב על הלוח : שאול המלך,
ויבקש מהתלמידים להזכיר כמה שיותר תכונות טובות שראינו אצל שאול.
לאחר רשימת התכונות, יאמר המורה : למרות כל זאת, כעת שרוי שאול במצב רוח ירוד ביותר.
מדוע?

1. מרגע משיחת דוד למלך, נלקחת משאול רוח ה', והוא מתמלא ברוח רעה.

2. לאחר ניצחון דוד מול גוליית- שאול מקנא מאוד בהצלחתו של דוד וחושש ממנו.

← למורה : חשוב להדגיש לתלמידים כי בפרקים הבאים אנו נראה התנהגות לא ראויה של שאול מול דוד, אולם עלינו לזכור שאין לנו יכולת לשפוט אותו :

1. רוח רעה- יש לשאול : איזו הרגשה פנימית היא זו? רוח רעה של כעס, ההיפך מהרוח

הטובה שיש על מלך שממלאת אותו בגבורה, בעוצמה, במנהיגות וביכולות מיוחדות.

הרוח הרעה אינה סתם "באסה", אלא היא לוקחת ממנו את כל עוצמתיות המלך ומפילה

¹ לשיקול דעת המורה, האם לדבר בנקודה זו עם התלמידים על מודעות לרגשות. עלינו להיות בתשומת לב לכך שרגשות שליליים עלולים להוביל לתחושות קשות, ומתוך כך, למעשים שאינם ראויים.

אותו מאוד. היא גורמת לו לחוסר שקט, להרגשה פנימית לא טובה. זה לא הגיע לשאול סתם מכעס וקנאה...

כפי שאמרו חז"ל: "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו"- אין לנו יכולת להבין את הרוח הרעה שפקדה את שאול ואת הקנאה הגדולה שלו למול הצלחת דוד, שמניעות אותו לפעול באופן לא ראוי. (ניתן גם לראות כי מעת לעת מצטער שאול על מעשיו הרעים, אך חוזר לסורו.)

2. שאול הוא שליח ה', ויש לו תכונות טובות רבות, כפי שראינו בפרקים הקודמים. כשליח ה' וכמלך ישראל, עלינו להתבונן בו ביראת כבוד (זה לא סותר את שלילת מעשיו הרעים). בלימודנו, אנו נשתדל להביט בדברים הטובים שמהם אפשר ללמוד, וכן נתמקד יותר בהתנהגות הנאצלת והמיוחדת של דוד אל מול העוינות של שאול.

בצד הלוח יכתוב המורה: ניסיונות שאול לפגוע בדוד-

1. (הטלת החנית על דוד תוך כדי נגינתו)

התוצאה- (דוד מסתובב בהשגחת ה' וניצל)

2. (מינוי כשר אלף הנמצא בראש המלחמה)

התוצאה- (דוד מצליח מאוד בכל מעשיו וה' אתו)

← **עד כאן נספיק בשיעור זה. את שני הסעיפים הבאים נשלים בשיעור הבא.**

3. (נתינת בתו של שאול, מרב, לאישה לדוד בתנאי שיצא למלחמות)

התוצאה- (דוד מצליח במלחמות, אולם מירב ניתנת לאיש אחר)

4. (נתינת בתו של שאול, מיכל, לאישה בעד 100 עורלות פלישתים)

התוצאה: (דוד הורג 200 ומקבל את מיכל לאישה)

1. קריאת פס' י'-י"ג

יום למחרת, הייתה על שאול רוח רעה. מה עושה שאול כאשר יש לו רוח רעה? קורא לדוד שינגן. דוד מנגן, ובידיו של שאול ישנה חנית. חנית היא כלי מלחמה העשוי ממקל ארוך שבקצהו חוד העשוי ממתכת (מצורפת תמונה בהרחבות).

← המורה ייקח מקל מטאטא, ויבקש מאחד התלמידים לעמוד ליד הקיר. יחד הם ידגימו את אשר קרה:

דוד עמד וניגן, וכאשר שאול רצה לפגוע בדוד עם החנית- מיד עשה דוד שני סיבובים הצידה, והחנית פגעה בקיר.

דוד לא ידע לפני כן ששאול יעשה זאת, וברגע אחד הוא קלט את זה והספיק לברוח. זה קצת "בלתי אנושי", כי הרי דוד היה עסוק בכינור (מלבי"ם), ולכן מבין שאול הבנה חשובה. מהי? "וירא שאול מלפני דוד כי היה ה' עימו ומעם שאול סר"- שאול ירא מדוד, כי הוא מבין שהקב"ה עם דוד, ולעומת זאת הוא סר מעמו.

אחרי ששאול ניסה להרוג את דוד ולא הצליח, הוא עושה דבר אחר:

2. קריאת פס' י"ג

"ויסר"- הוא מסיר את דוד מתפקידו כשר הצבא, ומינה אותו לשר אלף. מה הוא מרוויח מזה?

א. תפקיד פחות חשוב

ב. בתפקיד שר אלף, דוד יהיה במלחמות ויוכל ככה למות.

משימת טרום קריאה : נראה האם תכניתו של שאול הצליחה.

קריאת פס' י"ד-ט"ז

דוד מצליח בכל שהוא עושה, והקב"ה אתו.

שאול- עוד יותר מפחד מכך- "ויגר".

כל ישראל- אוהבים את דוד המוביל אותם במלחמה.

סיכום וסיום:

בעקבות קרב דוד וגוליית, דוד ויהונתן נקשרים באהבת נפש, ודוד מקבל את תפקיד שר הצבא. אולם כאשר הנשים יוצאות לקראת הלוחמים בשיר, מתמלא שאול ברגשות כעס וקנאה הגורמים לו לשנוא את דוד. ראינו ניסיונות שונים של שאול לפגוע בדוד, ללא הצלחה.

הצעות להמחשה:

✓ המחזה- קרב דוד וגוליית, לחזרה על הנלמד בפרק הקודם.

✓ שירת הנשים לפי קצב.

✓ הטלת החנית- להבנת הסיטואציה בה מנסה שאול לפגוע בדוד.

מסרים והפנמה:

א. מעלת החברות והקשר האמיתי- הנלמדת מדוד ויהונתן.

ב. רגשות שליליים עלולים לגרום למעשים שאינם ראויים. לשאול היו כעס וקנאה עצומים מול דוד, שגרמו לו לשנאה ולרצון להרוג אותו.

ג. השגחה פרטית- למרות כל ניסיונות שאול שדוד ימות, הקב"ה בעזרו של דוד, והוא מצליח בכל מעשיו וניצל פעם אחר פעם.

הרחבות:

תמונת חנית (ויקיפדיה):

